

Nikola Vranješ – Marko Mihajić

IZAZOVI I PERSPEKTIVE DJELOVANJA VJERNIKA LAIKA U HRVATSKOJ DANAS

Dr. sc. Nikola Vranješ

KBF – Zagreb, Teologija u Rijeci

Marko Mihajić, dipl. theol.

KBF – Zagreb, Teologija u Rijeci

UDK: 260.2[257/259+266/269](497.5)

Pregledni članak

Primljeno: 30. 9. 2011.

Pitanje evangelizacijskog djelovanja vjernika laika Crkve u Hrvata jedno je od ključnih pitanja crkvenoga djelovanja danas. Nakon Drugog vatikanskog koncila vjernici laici prepoznati su i uvažavani kao istinski subjekti crkvenog poslanja. Jasno razlikovanje i poštovanje razlika između ministerijalnog i općeg svećeništva omogućava svim članovima Crkve ostvarivanje udjela u njezinu poslanju u onim okvirima koje im omogućava pojedini poziv i uloga u Crkvi. Vjernici laici trebaju prepoznati svoj udio u suodgovornosti za zajednicu i ostvarivati ga, i to u svim onim segmentima života i djelovanja u kojima se nalaze. U ovome radu proučavaju se problemi i izazovi hrvatskog katoličkog laikata danas, a ujedno se pokušava ukazati i na određene perspektive unapređenja djelovanja vjernika laika.

Ključne riječi: Crkva, pastoral, vjernik laik, biskup, prezbiter, evangelizacija.

* * *

Uvod

Pitanje djelovanja vjernika laika i njegovo unapređenje temeljna su motivacija za ovaj rad. Problemi katoličkog laikata danas su jako aktualni. U posljednjih dvadeset godina sve se više govori o vjernicima laicima. Glasovi vjernika laika sve se više čuju, a vjernici laici sve više dobivaju one uloge koje im u Crkvi pripadaju.

Kao što je Duh Sveti duša Crkve, tako su na sličan način laici pozvani biti dušom svijeta. Nužno je da današnji vjernik laik bude prije svega formirana osoba u evanđeoskom smislu, koja će se sa svim svojim žarom moći zvati kršćaninom i tu činjenicu životom svjedočiti. Iz otajstva Crkve proizlazi poziv upućen svim članovima mističnoga Tijela da aktivno sudjeluju u poslanju i izgradnji Božjega naroda u zajedništvu, i to prema različitim karizmama i službama. Odjek takva poziva neprestano odzvanja u dokumentima učiteljstva, a posebno u dokumentima Drugoga vatikanskog koncila i nakon njega. Pod biblijskim, teološkim i pastoralnim vidom, oslonac je ovoga rada apostolska pobudnica Ivana Pavla II. *Christifideles laici* u kojoj se razrađuje pitanje uloge i angažmana vjernika laika u Crkvi i u svijetu. Ovaj rad razrađuje i dogmatske temelje s obzirom na lik, narav, dostojanstvo, položaj te posebno spasenjsko poslanje vjernika laika u Crkvi. Polazeći odatle, u radu se nastoji obraditi razna područja u kojima se vjernik laik može ostvariti te ponuditi razmišljanja o djelovanju u novim društvenim okolnostima koje su zanimljiv i odgovoran izazov za Crkvu u cjelini.

Vrijeme nakon Drugog vatikanskog koncila pa sve do danas obilježeno je mnogim inicijativama, gibanjima, pokušajima i naporima kako bi se ostvarile smjernice koje su zacrtane u koncilskim i postkoncilskim dokumentima. Ovaj rad prikazuje određenu sliku koliko se u Hrvatskoj u tome uspjelo te nudi neke od mogućih putova unapređenja djelovanja vjernika laika u našoj domovinskoj Crkvi.

1. Vjernici laici prema pobudnici *Christifideles laici*

Papa Ivan Pavao II. potpisao je 30. prosinca 1988. apostolsku pobudnicu *Christifideles laici* (*Kristovi vjernici laici*) u kojoj se razrađuje pitanje uloge i angažmana vjernika laika u Crkvi i u svijetu. Njihovo je poslanje, dvadeset godina nakon Drugog vatikanskog koncila, bila glavna tema Biskupske sinode održane 1987. godine. I ova sinoda, kao i apostolska pobudnica, vjernike laike prepoznaje kao članove Božjega naroda koji predstavlja radnike u vinogradu,

o kojima govori evanđelist Matej: *Kraljevstvo je nebesko kao kad domaćin rano ujutro izade najmiti radnike u svoj vinograd. Pogodi se s radnicima po denar na dan i pošalje ih u svoj vinograd...* (Mt 20,1-2). Evanđeoska prisposoba pred našim očima otkriva ogroman Gospodnji vinograd i mnoštvo osoba, muškaraca i žena, koje On poziva i šalje u vinograd. A vinograd je čitav svijet koji, prema nacrtu Božjem, mora biti pripravljen za konačan dolazak kraljevstva Božjega.¹

1.1. Dionici Kristova mističnog tijela

Kako bi svetost vjernika laika i njihovo evangelizacijsko djelovanje bili uistinu sveobuhvatni i potpuni, vjernici se trebaju uvijek iznova preispitivati kome pripadaju? Krštenjem su postali dionicima Kristova tijela, kao što loze pripadaju trsu. Vjernici pripadaju Kristu i pozvani su ostati u Kristu, slično kao što On ostaje u svome Ocu (usp. Iv 15, 1-4). Pripadništvo Sina Ocu u Duhu Svetome vjernicima treba služiti kao prototip, izvor i cilj.² Upravo u tom zajedništvu sastoji se izvor poslanja i odgovornosti vjernika laika u Crkvi i svijetu.

1.2. Suodgovornost vjernika laika u poslanju Crkve

U spomenutoj apostolskoj pobudnici upotrebljene su metafore vinograda (usp. Mt 20, 1-16), vinogradara i trsa (usp. Iv 15,1-4). Vinograd je cijeli svijet (usp. Mt 13,38), vinogradar je Otac nebeski, trs je sam Isus, a mladice na trsu svi su krštenici. Time je jasno izrečeno bitno i temeljno zajedništvo svih krštenika. Istodobno je izrečena i suodgovornost svakog pojedinog člana Kristove Crkve, jer od svake se mladice na trsu s pravom očekuje da donosi rod kako u Crkvi tako i u društvu. Nitko ne bi trebao ostati besposlen, svaki sa svojim karizmama i osobnošću pozvan je širiti Isusovo kraljevstvo, što podrazumijeva kršćansko zalaganje u izgradnji današnjega svijeta, društva, okoline, obitelji, a prije svega izgradnju samoga sebe. Naglasak je upravo na širenju Kristova kraljevstva. Dakle, svi vjernici

1 Usp. IVAN PAVAO II., *Christifideles laici – Vjernici laici*. Apostolska pobudnica o pozivu i poslanju laika u Crkvi i u svijetu, Dokumenti 93, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1997., br. 1 (dalje: CL).

2 Usp. *isto*, br. 18.

pozvani su aktivno se uključiti u širenje kraljevstva, a nikako ne biti samo pasivnim konzumentima spasenjskih dobara koje Crkva nudi.

Tijekom nekih dužih razdoblja povijesti Crkve vjernici laici bili su više pasivni segment Božjega naroda. Prema prije iznesenim Papinim razmišljanjima, vidljivo je koliko je njihovo djelovanje važno kako za život Crkve tako i za spasenje pojedinca, što se posebice uočava danas. Apostolska pobudnica *Christifideles laici* potiče, apelira, pokreće i osnažuje vjernike laike da zauzmu svoje mjesto u društvu i u ambijentu u kojemu žive. Sakramentom krštenja vjernici laici imaju udjela u općem svećeništvu vjernika. To znači da su, na njima vlastit način, postali dionicima trostruke Kristove službe: svećeničke, proročke i kraljevske.³ Na tome se temelji suodgovornost vjernika laika. Ona znači da sudjelovanje vjernika laika u poslanju Crkve ne može biti usputno; oni su pozvani preuzeti dio odgovornosti koji im pripada i aktivno se uključiti u poslanje Crkve.

Suodgovornost vjernika laika bila je, u odnosu na njihov život i djelovanje, isticana i prije objavljivanja spomenute apostolske pobudnice. Riječ je o suodgovornosti koju ostvaruju zajedno sa zaređenim službenicima, redovnicama i redovnicima u poslanju Crkve.⁴ Isusov poziv: *Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga* (Mt 28, 19) mora biti prepoznat od strane svih članova Crkve. Vjernici laici pozvani su upravo u svojem svakodnevnom životu navješćivati Krista. Upravo njihovim djelovanjem svijet na poseban način postaje mjestom očitovanja kršćanskoga zalaganja. Oni imaju naročit poziv "tragati za Božjim kraljevstvom baveći se vremenitim stvarima i uređujući

3 Vjernici laici shvaćaju se kao Kristovi vjernici koji nisu zaređeni službenici, a nisu ni redovnici ni redovnice, te koji kao vjernici laici imaju vlastiti udio u poslanju Crkve. To onda znači da će posebno obilježje u sudjelovanju vjernika laika u cjelokupnom poslanju Crkve biti specificirano prema obliku poslanja u svjetovnim oblicima života.

4 Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dogmatska konstitucija o Crkvi Lumen gentium* (21. XI. 1964.), br. 31, u: *Dokumenti*, VII. popravljeno i dopunjeno izdanje, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008. (dalje: LG). *Zakonik kanonskoga prava* iz 1983. god. ne donosi definiciju vjernika laika već u kan. 207, § 1 određuje: »Po božanskom ustanovljenju među vjernicima u Crkvi ima posvećenih službenika, koji se u pravu nazivaju i klerici; ostali pak nazivaju se i laici.« Nadalje, u § 2 istoga kanona određuje se da u oba ta dijela ima vjernika koji se javnim prihvaćanjem evandeoskih savjeta, zavjetima ili drugima svetim vezama na osobit način posvećuju Bogu. Usp. *ZAKONIK KANONSKOG PRAVA S IZVORIMA*, Glas Koncila, Zagreb, 1996., kan. 204 i 207 (dalje: ZKP).

ih po Božjemu.⁵ Moguće je stvari uređivati po Bogu jedino ako se vjernici laici odazivaju pozivu na svetost koji je upućen svim Kristovim vjernicima. Vjernici su pozvani živjeti svetost u vlastitom životnom staležu. Kao trajni uzori trebali bi im biti vjernici laici koji su proglašeni blaženima i svetima.⁶

1.3. Suradnja vjernika laika u poslanju Crkve

Pored činjenice poziva na suodgovorno djelovanje u poslanju Crkve koji vrijedi za sve vjernike laike, neki od njih mogu biti pozvani i na ostvarivanje nekih specifičnijih zadaća, tj. službi ili zaduženja unutar Crkve. Taj oblik djelovanja vjernika laika naziva se *suradnjom*. Ona predstavlja poseban oblik odgovornosti koja se ostvaruje određenim službama, zaduženjima i ulogama koje neki vjernici laici ostvaruju u Crkvi, a koje po sebi ne zahtijevaju da ih nužno izvršavaju nositelji sakramenta svetog reda. U okviru suradnje vjernici laici izvršavaju zakonito postavljene i činjenične službe te određena zaduženja.⁷ Za ostvarivanje suradničkih službi i zaduženja potreban je mandat ili, u određenim slučajevima, barem pristanak nadležne crkvene vlasti. Za ostvarivanje suodgovornosti ili sudjelovanja to se ne traži, budući da suodgovornost podrazumijeva široko područje crkvenoga poslanja u kojemu vjernici laici sudjeluju samim time što su krštenjem pritetjelovljeni Tijelu Crkve od čega je neodvojiva obveza sudjelovanja u crkvenom poslanju u svijetu.

Sudjelujući, na njima vlastit način, u pastoralnom djelovanju Crkve, vjernici laici pozvani su na angažman u vlastitoj župi i biskupiji, preko pastoralnih vijeća ili putem određene zajednice vjernika. Neki vjernici bivaju pozvani u razne službe koje postoje u zajednici – prvenstveno unutar vlastite župe. Župa je, naime, kao dio jedne biskupijske zajednice, ono najkonkretnije očitovanje Crkve unutar kojega vjernici djeluju preko osobnog apostolata, ali mogu djelovati i raznim vjerničkim zajednicama i pokretima. Svatko u zajednici ima određenu jedinstvenost i neponovljivost koju je potrebno dobro

5 LG, br. 31.

6 Usp. CL, br. 17.

7 Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Direktorij za pastoral sakramenata u župnoj zajednici* (21. I. 2008.), Glas Koncila, Zagreb, 2008., br. 204 (dalje: DPSZZ).

ugraditi u zajednicu kako bi ona ostvarivala što bogatije sudioništvo u crkvenom poslanju koje bi se onda trebalo širiti na kapilaran način.⁸ Vjernik laik bez zajednice ne može opstati u ovome surovome društvu. Sam po sebi bio bi preslab i pogodan za skretanje s puta svetosti. Na koncu, Krist nas je i okupio u zajednicu kako bismo rod donosili u obilju (usp. Iv 15, 5). Kada on šalje svoje učenike, šalje ih dvojicu, tj. zajedno (usp. Lk 10, 1).

1.4. *Specifične dimenzije poslanja vjernika laika*

U tekstovima apostolske pobudnice *Christifideles laici* uočljive su zadaće koje Krist na poseban način povjerava vjernicima laicima. Možemo reći da se po tim zadaćama prepoznaje specifičnost sudjelovanja vjernika laika u crkvenom poslanju. U odnosu na njihovu posebnost izdvajamo, prije svega, obiteljski život, zatim profesionalnu dimenziju života, kao i onu koja se odnosi na širi društveni ambijent. Vjernici, dakle, svjesni vlastite odgovornosti i potaknuti od Duha Svetoga, u središte svakodnevnog života trebaju postaviti i ozbiljno prihvatiti ovo poslanje kako bi njihovo djelovanje bilo još intenzivnije i prostranije.⁹ Važno je da u svim svojim svjetovnim poslovima i brigama govore i djeluju s Kristom i u Kristu, pa čak i onda kada je najteže. Samo oni koji ostanu razboriti i strpljivi, unatoč svim poteškoćama, moći će biti dostojni služenja u Kristu. Život vjernika laika zahtijeva vjeru, ufanje i ljubav.

Ovisno o bračnom i obiteljskom stanju, udovištvu, profesionalnoj i socijalnoj djelatnosti, mora se raspoznavati i uvažavati specifične odlike duhovnosti vjernika laika koju krasi i neka posebna obilježja, koja su drugačija u odnosu na oblike duhovnog života svećenika i redovnika. Nadalje, polazeći od ovog duhovnog uporišta, vjernici trebaju njegovati sposobnosti i talente kojima su obdareni. Kao uzor svog duhovnog i apostolskog života trebaju gledati Blaženu Djevicu Mariju, koja je također provodila život pun

⁸ Usp. CL, br. 28.

⁹ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Apostolicam actuositatem. Dekret o apostolatu laika* (18. XI. 1965.), br. 27, u: *Dokumenti*, VII. popravljeno i dopunjeno izdanje, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008. (dalje: AA).

obiteljskih briga i napora, ali je uvijek bila povezana sa svojim Sinom i na poseban način surađivala u Spasiteljevu djelu.¹⁰

Obitelj je prvi ambijent u kojemu svi vjernici stasaju na putu života i vjere. To je prva zajednica koja, kao 'domaće svetište Crkve',¹¹ novim generacijama prenosi vjeru. Pored nje, posebnu odgovornost za formiranje i sudjelovanje laika u poslanju Crkve ima župna zajednica. Mladi, koji su nada Crkve, posebno su pozvani navješćati Krista svojom radošću, poletom i vedrinom. Potrebno ih je potaknuti da budu aktivni subjekti u djelovanju Crkve, sudjelujući u evangelizaciji i društvenoj obnovi. Mladi su pozvani učiti od "staračke" mudrosti kako bi to iskustvo i znanje mogli usvojiti i živjeti u vlastitom životu. U odnosu između mladih i starih uvijek treba uočavati sliku obitelji u kojoj roditelji odgajaju svoju djecu. Roditelji su prvi evangelizatori svoje djece; način na koji oni prenesu Radosnu vijest svojoj djeci vrlo će vjerojatno biti način na koji će djeca Krista navješćati drugima. Mladi imaju veliku evangelizacijsku snagu u Crkvi, a ona se treba očitovati u spremnom prihvatanju Kristova nauka, koji im treba biti autentično predan. Oni su spremni pružiti ruku potrebnima: bolesnima, odbačenima i prezrenima, zapravo svima koji trpe nepravdu, oni im mogu donijeti radost i veselje, utjehu i nadu.¹² Kako bi se sve to postiglo, potreban je i nužan pravilan odgoj. Odgoj se, prije svega, ostvaruje u trajnom dijalogu s Bogom, u trajnom sazrijevanju u vjeri.

1.5. Formacija vjernika laika

Obrazovanje i formaciju vjernika laika treba postaviti među prve zadatke u biskupijama i uklopiti u programe pastoralnog djelovanja, tako da sve snage zajednice rade u skladu s tim ciljem. Osnovni je cilj u formaciji vjernika laika sve jasnije otkrivanje vlastitog poziva i sve veća spremnost živjeti ga. U otkrivanju i življenju tog poziva vjernici laici moraju se odgajati za ono jedinstvo koje je naznačeno time što su članovi Crkve i građani ljudskoga društva. U ostvarenju odgoja vjernika sudjeluje cijela Crkva, od pape, preko

¹⁰ Usp. *isto*, br. 4.

¹¹ LG, br. 11.

¹² Usp. CL, br. 53-54.

biskupa, župnika i župnih zajednica, malih crkvenih zajednica, do kršćanske obitelji kao 'domaće Crkve'. Tu su, naravno, i škole i katolička učilišta kao mjesta čiji je primarni cilj upravo odgoj i obrazovanje. Velik naglasak mora se staviti i na djelovanje vjeroučitelja koji su, nakon obitelji, među prvim evangelizatorima. Odgoj nije povlastica nekih nego je pravo i dužnost za sve.¹³

2. Temelji poziva i poslanja vjernika laika u Crkvi i svijetu

Narav vjernika laika na poseban je način obilježena svjetovnim karakterom kao svojom vlastitom oznakom. S tim će u vezi Drugi vatikanski koncil vjernicima laicima dodijeliti i posebnu zadaću povezanu sa zemaljskim stvarnostima kao onima koji žive u svijetu te koje "Bog (ih) ovdje poziva da obnašajući svoju vlastitu dužnost i vođeni evanđeoskim duhom, tako reći iznutra poput kvasca, pridonose posvećenju svijeta te tako u prvom redu svjedočanstvom svojega života, blistajući vjerom, nadom i ljubavlju, drugima očituju Krista."¹⁴ Dakle, vjernici laici Kristovi su vjernici koji su od Boga pozvani najprije živjeti u svijetu. Svijet tako postaje mjestom njihova življenja koje im je sam Bog namijenio svojim providonosnim naumom. Kad se kaže za vjernike laike da oni žive u svijetu, tada se ne misli na njihovu čisto fizičku prisutnost već se misli na njihovu životnu vjerničku prisutnost, zauzetost i uvrštavanje u svjetovni porijek. S obzirom na život u svijetu slijedi i posebna zadaća vjernika laika, a to je *posvećenje svijeta (consecratio mundi)*. Na temelju sakramenta krštenja svaki je krštenik dužan poraditi oko vlastite svetosti, bez obzira radi li se o laiku, redovniku ili svećeniku. Dar milosti, ali i obveze koje nastaju na temelju sakramenta krštenja, vezani su za sve Kristove vjernike: »Svi u Crkvi, baš zato što su njezini članovi, primaju, i prema tome dijele zajednički poziv na svetost. Bez ikakva odvajanja od ostalih članova Crkve, u punom smislu riječi, na nju su pozvani vjernici laici.«¹⁵ Međutim, osobit poziv laika ima svrhu na poseban način »tragati za Božjim kraljevstvom baveći se vreme-

13 Usp. *isto*, br. 63.

14 LG, br. 31.

15 CL, br. 9.

nitim stvarima i uređujući ih po Božjemu«. ¹⁶ To znači da njihova zadaća »posvećivanja svijeta iznutra« označava specifičnost općeg poziva na svetost svih krštenika. U konkretnom smislu, to bi značilo kako ih sama životna prisutnost u svijetu obvezuje taj isti svijet u kojemu se nalaze uređivati, usmjeravati, organizirati i privoditi Bogu.

2.1. Crkva – zajedništvo vjernika

Crkva kao zajedništvo, kao živa cjelina, pojavljuje se kao "puk okupljen polazeći od jedinstva Oca i Sina i Duha Svetoga."¹⁷ Jedinstvo toga naroda doista je sveti misterij koji se temelji na misteriju samoga Boga, Jednoga i Trojedinoga. Prema takvoj slici Boga, Jednoga i Trojedinoga, Crkva se trudi djelovati. Crkva se, dakle, ukoliko jest zajedništvo te postoji u zajedništvu svjedoka Jednoga i Trojedinoga Boga, pojavljuje kao vidljivi sakrament ovoga spasonosnog jedinstva.¹⁸ Na Crkvu tako spada predstavljati i promicati jedinstvo vjernika koje oni tvore pred Bogom, u Kristu Gospodinu. To zajedništvo vjernika sačinjava jednu organsku i živu zajednicu koju tvore ovi bitni elementi: unutrašnji (darovi Duha, kreposti vjere, ufanja i ljubavi) i izvanjski (ispovijedanje vjere, sakramenti, hijerarhijske službe), a koji su nerazdvojivo međusobno povezani te se njima izgrađuje i produhovljuje Božji narod.

2.1.1. Svi smo najprije kršćani – vjernici

U formulacijama novoga *Zakonika kanonskoga prava*, uvijek kada se govori o kršćaninu – vjerniku, misli se na sve članove Crkve. Dakle, izraz kršćani – vjernici odnosi se na sve.¹⁹ Ta spoznaja jako je važna, ali s druge strane, u praksi nije dovoljno prisutna. Vjerojatno je da bi većini ljudi, kada se spomene riječ 'vjernik', prva asocijacija i misao bila usmjerena samo na vjernike laike; no svi su u Crkvi najprije kršćani – vjernici.

Znamo kako se postaje kršćaninom – vjernikom; prije svega sakramentom krštenja, koji je temelj za ostale sakramente kršćanske

¹⁶ LG, br. 31.

¹⁷ *Isto*, br. 4.

¹⁸ Usp. LG, br. 9.

¹⁹ Usp. ZKP, kan 204 § 1; LG, br. 32.

inicijacije: potvrdu i euharistiju. "Prva dva sakramenta, Krštenje i Potvrda, prijateljuju čovjeka Tijelu Kristovu, otajstvu Crkve, a sakrament Euharistije (Tijela i Krvi Gospodnje) ga neprestano u Crkvi održava i izgrađuje u crkveno zajedništvo."²⁰ Euharistija je uistinu dinamičan sakrament, taj sakrament nas uistinu oživljava, potiče, sjedinjuje, mijenja, ostvaruje kao istinske vjernike. Euharistija je vrhunac kršćanske inicijacije, tj. vrhunac pristupa u kršćanstvo. Upravo euharistijom mi prisustvujemo najvećem zajedništvu – euharistijskome sastanku s Gospodinom na kojemu je prisutna kršćanska zajednica. Tu je Crkva u punini mjesto zajedništva. Svi smo pozvani biti sustolnicima stola Kristova. Krist nam daje jednako dostojanstvo jer smo svi udovi jednoga Tijela (usp. 1 Kor 12, 12-30).

2.1.2. Jedno crkveno poslanje u različitosti službi, uloga i zadaća

Članovi Crkve imaju zajedničko poslanje, ali u različitosti službi i uloga. Svatko, prema svome mjestu, ulozi i službi, mora sudjelovati u apostolatu. Poput otajstvene naravi Crkve, i njezin je poziv otajstven, a također i putovi njezina djelovanja i razvoja. Bog je, naravno, nazočan i prvi djelatnik u svome djelu. On čini da ono raste (usp. 1 Kor 3, 6; Kol 2, 19). U općoj ekonomiji spasenja, u povijesnom ostvarenju Kristova poslanja i čovjek je vrlo važan; po Božjemu naumu njegovo je sudjelovanje neophodno. Zato ga je Bog pozvao na suradnju; sve je krštenike ovlastio da mu budu apostoli i svjedoci. Povjerio im je određenu ulogu u posredovanju, navještanju i svjedočenju Kristova spasiteljskoga djela. Svi su vjernici u sakramentima krštenja i potvrde (a svećenici posebno u sakramentu reda) primili i prihvatili tu obvezu. To je temelj i određenje crkvenog apostolata.

Vraćajući se svojim izvorima, Crkva se danas osobito vraća odgovornom poslanju svih svojih vjernika. Vjernici laici u tome su posebno važni. Njihova je uloga nezaobilazna; i u uhodanim oblicima karitasa i u njihovim posebnim i zajedničkim akcijama i u kršćanskom pokretu duhovne obnove u vlastitom okruženju.

²⁰ Usp. Bono Z. ŠAGI, *Laici i svjetovna dimenzija Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1995., 36.

Drugi vatikanski koncil snažno naglašava istinu da se kršteni preporodom i pomazanjem Duha Svetoga posvećuju da budu duhovni dom i sveto svećenstvo, da svojim djelima prinosе duhovne žrtve i navješćuju čudesa Onoga koji ih je pozvao. "...Premda se zajedničko svećeništvo vjernika i ministerijalno ili hijerarhijsko svećeništvo razlikuju ne samo po stupnju nego i po biti, ipak su usmjereni jedno prema drugomu; jedno i drugo, naime, imaju na svoj poseban način udjela u jednom Kristovu svećeništvu. Svetom vlašću koju ima, ministerijalni svećenik odgaja i vodi svećenički narod, vrši euharistijsku žrtvu u Kristovoj osobi te je u ime svega naroda prinosi Bogu; vjernici, pak, snagom svojega kraljevskog svećeništva, sudjeluju u prinošenju euharistije te ga vrše u primanju sakramenata, u molitvi i zahvaljivanju, svjedočanstvom svetog života, samozatajnom i djelotvornom ljubavlju."²¹

Opće je poznato da vjernici laici mogu izvršavati svoje apostolsko djelovanje u svrhu izgradnje Božjega kraljevstva i za opće dobro cjelokupnog čovječanstva samo ako su u crkvenom zajedništvu s hijerarhijom, tj. ako svoju ulogu u spasenjskom poslanju Crkve obnašaju u duhu podložnosti, suradnje te aktivne i odgovorne poslušnosti crkvenoj hijerarhiji. Potrebno je zajedničko djelovanje svećenika i vjernika laika. Osnovni preduvjet govora o zajedničkom djelovanju u pastoralu trebala bi biti svijest da u Crkvi ne postoje dvije vrste vjernika (klerici i vjernici laici): svi su kršteni, naime, dio Kristova tijela. S pravom u Crkvi govorimo, s jedne strane o općem i, s druge strane o ministerijalnom svećeništvu te o različitim službama. No to u isto vrijeme znači da laici imaju svoje nezamjenjivo mjesto u Crkvi, sudjelujući u spasiteljskoj misiji Crkve.²² Pri tome valja vrednovati i poštovati i komplementarnost, ali i specifičnost, tj. posebnost uloge i djelovanja pripadnika ministerijalnog i općeg svećeništva.²³

21 LG, br. 10.

22 Usp. LG, br. 33.

23 Nevješte pokušaje vrednovanja vjernika laika možemo uočiti osobito u liturgijskim slavljinama u kojima se često, iz želje da se vrednuju vjernici laici, samim laicima povjeravaju službe koje im ne pripadaju. Tako se s jedne strane vrijeda ministerijalno svećeništvo, a s druge se strane dolazi do pogubne pojave "klerikalizacije" vjernika laika.

Dakle, laik je kao takav pozvan djelovati kao kvasac i kao navjestitelj. Svaki je krštenik subjekt Kristova misijskoga poziva. Zato nije ispravno govoriti o tome da vjernici laici u ukupnom crkvenom poslanju imaju ulogu tek određene pripomoći svećeniku. Oni su, zapravo, na svom području, u ulogama i na načine na koje su kao vjernici laici pozvani djelovati, suodgovorni subjekti kraljevske, svećeničke i proročke misije Crkve. Njihova je uloga u svijetu i u Crkvi nezamjenjiva jer "njima, dakle, na osobit način pripada tako rasvjetliti i urediti vremenite stvari, s kojima su tijesno povezani, da one bivaju i rastu u skladu s Kristom te budu na hvalu Stvoritelju i Otkupitelju."²⁴

Svaki kršćanin ima vlastitu karizmu, bilo jednu ili više njih, a svaka karizma čini i gradi Crkvu. Upravo su pastiri Crkve dužni te karizme raspoznavati i usmjeravati kako bi svi u zajednici imali korist od njih. Vjernik laik pozvan je uistinu djelovati u svojoj sredini koja ga okružuje i taj segment njegova apostolata ne ovisi samo o njegovim vlastitim snagama već se itekako mora osloniti na Božju pomoć kako bi njegov apostolat uistinu bio plodonosan i ispravan. Tako možemo reći da apostolat laika nije neki privilegij koji vjernicima laicima dodjeljuje crkvena hijerarhija već on proizlazi od Duha Svetoga, od osobnog odnosa s Krstom, i ima svoj temelj u krštenju i potvrdi, u životu koji teži nasljedovanju Krista, i u slavljenju euharistije.

Krist je neke iz mnoštva svojih učenka odabrao i učinio apostolima. Crkva ima i posvećene službenike. Oni obavljaju Kristovu svećeničku službu u narodu Božjemu sakramentalno predstavljajući Krista Glavu i Pastira. Njihovo obavljanje službe nije istrgnuto iz konteksta cijeloga Božjega naroda. Kako je već istaknuto, jedno je krsno dostojanstvo svih i jedno poslanje, a različite su službe, uloge i zadaće. U Crkvi je u ovome vremenu nakon Drugog vatikanskog koncila sazrelo općenito uvjerenje da su vjernici laici pozvani na sudjelovanje u svekolikom crkvenom životu i djelovanju u onim ulogama i zadaćama koje kao laici mogu izvršavati, ali se mentalitet svih članova Crkve još nije tako formirao da bi vjernici laici mogli

24 LG, br. 31.

puno jasnije spoznavati i puno zauzetije ostvarivati svoj dio odgovornosti za Crkvu.

2.2. Poziv na svetost

Drugi vatikanski koncil ističe da su "...svi u Crkvi, bilo da pripadaju hijerarhiji bilo da ih ona pastirski vodi, pozvani na svetost, prema onoj Apostolovoj: 'Ovo je naime volja Božja: vaše posvećenje' (1 Sol 4, 3; usp. Ef 1, 4)".²⁵ Dakako, taj jedinstveni poziv svaki kršćanin mora ostvarivati prema svojim darovima i službama,²⁶ tj. u skladu sa svojim životnim prilikama, dužnostima i okolnostima. Slijedeći to koncilsko učenje, treba istaknuti da se taj ideal kršćanske svetosti nikako ne smije pogrešno shvatiti, kao da bi se odnosio samo na neke 'velikane svetosti'. Naime, putovi svetosti su mnogostruki i odgovaraju životnom pozivu i staležu pojedinih osoba. Cijela Crkva pozvana je na svetost. Svatko treba živjeti svetost u svom životnom pozivu.

Kršćanska je duhovnost usmjerena na osobu Isusa Krista, na utjelovljenje Boga koji se očitovao u Isusu Kristu. Krist je od Boga poslan svu djecu Božju okupiti oko sebe i posvetiti ih. Ta se svetost temeljno događa u sakramentu krštenja i u sakramentima potvrde i euharistije. Ta svetost očituje se životnim svjedočenjem. Zato možemo reći da je duhovnost i svetost u kršćanstvu bitno jedna, koja se u različitim životnim situacijama različito ostvaruje.

Važno je istaknuti da se svetost postiže ne samo obavljanjem određene duhovne službe već i savjesnim izvršavanjem pripadajućih doličnih službi u svakodnevnom životu. Npr. život i djelovanje jednog oca ili jedne majke obitelji može biti sveto kao i neka viša crkvena služba, ili služba nekoga na nekom visokom mjestu. Očinska i majčinska uloga itekako su kršćanskog i crkvenog karaktera. Na svaku kršćansku službu spada poziv na svetost. O tome su progovorili i naši biskupi na početku trećeg tisućljeća u pastoralnim smjernicama *Na svetost pozvani*: "Mi, hrvatski biskupi, želimo ovim Pastoralnim smjernicama upravo potaknuti čitavu našu Crkvu na intenzivnije i cjelovitije pastoralno djelovanje u perspektivi svetosti."²⁷

²⁵ LG, br. 39.

²⁶ Usp. *isto*, br. 41.

²⁷ HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani*, Pastoralne smjernice na početku trećega tisućljeća (15. VIII. 2002.), Glas Koncila, Zagreb, 2002., br. 3.

Svi Kristovi učenici, a posebno vjernici laici, zbog "svjetovne naravi"²⁸ trebaju biti kvascem istinskih promjena. Takve su promjene naročito žurne i potrebne na području zaštite i promicanja dostojanstva svake ljudske osobe koje je, kao najdragocjenije dobro, uvijek vrednota u sebi i za sebe.²⁹ Činjenica je, međutim, da se to najdragocjenije dobro danas nedovoljno štiti i promiče. Kršćanski vjernici laici mogu i moraju pridonositi prepravljajući kršćanskoga tkiva ljudskog društva trudeći se, zajedno s klericima, kako bi sjala svetost cijele crkvene zajednice te kako bi se crkveni život očitovao kao znak Krista Spasitelja u suvremenom svijetu.

3. Vjernik laik u životu mjesne Crkve

3.1. Današnje stanje i problemi

U ovo današnje doba nije moguće ne primjetiti da se brojni vjernici sve više udaljuju od Crkve. Jasno je da je pogrešnih stavova i razmišljanja s obzirom na pripadnost Crkvi bilo i ranije, ali se čini da u ovo moderno doba to postaje izuzetno velik i, zapravo, gorući problem. Razvoj novovjekovnoga, tzv. "naprednoga" mišljenja i znanosti razvio je mentalitet koji Boga smatra suvišnim. Mnogi danas smatraju da se može učiniti sve što je prije očekivano samo od Boga.³⁰ I upravo zbog toga javljaju se veliki problemi budući da se vjeru, Crkvu i Boga često smatra nečim "zaostalim", ili nečim što pripada nekoj prošloj civilizaciji. Razlog možemo tražiti i u pogreškama koje čine sami vjernici – bilo klerici bilo vjernici laici. Svi su članovi Crkve upravo iz zajedništva i jedinstva u Kristu, kao zajednica, pozvani na obnovu, djelovanje i posvećenje cjelokupne Crkve. A kako bismo započeli djelovati, potrebno je krenuti od vlastita okruženja. Najprije od sebe, a potom od bližnjih. A bližnji su, u prvom redu, obitelj i župna zajednica.

3.2. Osjećaj pripadnosti mjesnoj Crkvi

Polazište svakog razmišljanja o mjestu vjernika laika u Crkvi potrebno je tražiti u činjenici da je Crkva misterij zajedništva, što znači da se ne može razumjeti samo na povijesnoj ili sociološkoj razini. Svaki trenutak

28 Usp. CL, br. 36.

29 Usp. isto, br. 37.

30 Usp. BENEDIKT XVI., *Svjetlo svijeta. Papa, Crkva i znakovi vremena*, Razgovor s Peterom Seewaldom, Verbum, Split, 2010., 160.

njezina postojanja proizlazi iz povezanosti s Kristom. Crkva se opisuje na različite načine: kao Božji narod, kao Tijelo Kristovo, hram Duha Svetoga, Božja obitelj. Sve te slike u sebi sadrže pojam zajedništva s Bogom po Isusu Kristu u Duhu Svetomu. Vjernici su, kao članovi Crkve, pozvani na život u zajedništvu – *communio*. Riječ je o zajedništvu na otajstvenoj razini. Vjernici laici trebali bi biti svjesni i imati osjećaj za crkveno zajedništvo jer bez toga ne mogu na pun način doživljavati svoj kršćanski identitet, a onda ni sudjelovati u crkvenome životu i poslanju.

Partikularna ili posebna, tj. mjesna Crkva nezaobilazan je subjekt života i djelovanja Crkve kao cjeline. Opća Crkva živi i djeluje u partikularnim Crkvama.³¹ To ima posebno značenje u današnjem svijetu mnogih kultura, zbog potrebe inkulturacije. Uz otajstveno crkveno zajedništvo koje ima svoju vertikalnu i horizontalnu dimenziju, možemo govoriti o pastoralnim inicijativama koje se rađaju iz same Crkve, poticajem i djelovanjem Duha Svetoga. Upravo tim djelovanjem Crkva raste, izgrađuje se i postaje djelotvornom. Nužno je ostvarivanje crkvenoga djelovanja počevši od opće prema mjesnoj razini. Crkva je zajednica vjernika – osoba i može živjeti i djelovati jedino ondje gdje se oni okupljaju na euharistiju koja je srce Crkve kao zajednice u Kristu.

Najkonkretnija razina okupljanja vjernika jest župna zajednica. Ona je zajednica braće i sestara koju prožima jedan Duh.³² Upravo u župi žarište je svih djelovanja vjernika laika. Bez vjerničkog udjela nije moguće ispuniti zadaću poslanja što ga Crkva mora izvršiti u pojedinim kulturnim sredinama. Zato vjernici laici moraju i trebaju gajiti osjećaj pripadnosti mjesnoj Crkvi, tj. biskupiji. A u krilu biskupijskoga zajedništva neizostavno je uključivanje u zajedništvo vlastite župe. Vjernici laici imaju pravo i dužnost sudjelovati u različitim aktivnostima na razini biskupije i župe, naravno, prema specifičnosti svoga poziva i različitosti službi. Načelo za to djelovanje već je istaknuto: jednakost dostojanstva, jedinstvo poslanja i različitost službi.³³ Upravo o vjernicima laicima u dobroj mjeri ovisi pojava i jasnoća svjedoke dimenzije Crkve.

31 Bono Z. ŠAGI, *Traganja za novom crkvenom praksom*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1982., 53-55.

32 Usp. LG, br. 28.

33 Usp. Bono Z. ŠAGI, *Laici i svjetovna dimenzija Crkve*, 81.

3.3. Župa – ambijent djelovanja vjernika laika

Iako je crkveno zajedništvo uvijek univerzalno, najneposredniji i svoj vidljiv izraz nalazi u župi.³⁴ Župa je zajednica kršćana – vjernika u partikularnoj Crkvi (biskupiji) ustanovljena od mjesnog biskupa i od njega stavljena pod vodstvo župnika kao vlastitog pastira na jednom određenom teritoriju.³⁵ Teritorij župe podrazumijeva pravnu, ali i određenu društveno-kulturnu sredinu. Radi svog neposrednog kontakta s ljudima koji odgovaraju na Božji poziv župa je jedan od osnovnih ambijenata u kojemu se očituje stvarnost Crkve. Ona je to prije svega zato što je euharistijska zajednica. U župi se postaje kršćaninom, živi i raste u vjeri, nadi i ljubavi, svjedoči za nebesko kraljevstvo i umire u Gospodinu.³⁶ Ona je osnovno odgojno mjesto kršćana u vjeri. Iako su se životni uvjeti promijenili, župa treba ostati naravnim središtem kršćanskoga života.³⁷ Nitko ne treba zaboraviti na svoju jedinstvenost i neponovljivost. Vjernici laici pozvani su što bolje razvijati se i ugrađivati u zajednicu. Svatko ima originalnu ulogu i nikoga se ne može delegirati za nju.³⁸

Župnu zajednicu čine svećenik (župnik), redovnika/ca (u onim župama u kojima djeluju) te vjernici laici: muškarci i žene, mladi, stariji i djeca. Dakle, župa je mjesto susreta svih. Zato je potrebno da u organizacijskom smislu župa bude osnovna jedinica mnogostruke autentične djelatnosti Crkve. Župa je ogledalo svih koji u njoj djeluju, prvenstveno župnika i župnog pastoralnog vijeća, ali i svih njezinih članova. Župa je pozvana biti žarištem i rasadištem aktivnih vjernika laika. Kako to postići? Gledajući mnoge primjere, moguće je ustvrditi da se svaki vjernik u župnoj zajednici svojim darovima i karizmama može u njoj i ostvariti. Prvenstveno se ostvaruje sudjelujući u razmatranju Božje riječi i u liturgiji u župnoj zajednici, a potom aktivnim kršćanskim životom te posebno sudjelovanjem u nekim od manjih zajednica koje djeluju unutar župe. Izvor je, naravno, euharistija, oko koje se vjernici sastaju te koja daje snagu i polet za

34 CL, br. 26.

35 Usp. ZKP, kan. 515; 518.

36 Bono Z. ŠAGI, *Laici i svjetovna dimenzija Crkve*, 83.

37 Usp. CL, br. 26.

38 Usp. *isto*, br. 28.

ostvarenje onoga što Krist od vjernika očekuje. Zato je potrebno da uvijek raste broj onih koji u zajednici svojim životom istinski svjedoče vjeru. Samim će tim život zajednice postati kateheza, a sama zajednica istovremeno subjekt i objekt kateheze.³⁹

Prema dokumentu Hrvatske biskupske konferencije *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, istaknut je poziv da se ustanove tzv. posebne zajednice i razvrstaju u smislu “živih vjerničkih krugova“ (pastoralna koordinacijska zajednica, biblijska zajednica, liturgijska zajednica, obiteljska zajednica, karitativna zajednica i dr.). Isti model potrebno je ostvariti i u odnosu na još neke ciljane posebne zajednice (katekumenska zajednica, zajednica duhovno-molitvenih pokreta, zajednica mladih i odraslih, zajednica “kršćana u distanci“, zajednica evangelizacije društva, ekološka zajednica, misijska zajednica, ministrantska zajednica), kao i u odnosu na još neke zajednice (zajednica kršćanske kulture duha, rekreativno-športska zajednica).⁴⁰ Sve te zajednice nude vjernicima priliku kako bi ostvarivali sebe kao aktivne i djelatne kršćane.

No praksa pokazuje da se ovaj model ne ostvaruje na idealan način. Prije je spomenuto kako se mnogi vjernici pomalo udaljuju od Crkve. Jedan je od brojnih razloga zbog kojih se to događa i zbog kojih izostaje aktivnije uključivanje vjernika laika u poslanje Crkve i činjenica da je u pastoralu gotovo zamrla mistagogija. Vjernike se premalo uvodi u iskustvo života vjere. Kada bi se u pastoralu više istaknula mistagoška dimenzija, posebno u smislu mistagških kateheza unutar župne zajednice, zasigurno bi se mnoge kršćane dovelo do radosnog iskustva Crkve kao sakramenta Kristova spasenja. Na taj način kršćani bi iskusili važnost svjedočenja vlastite vjere u svakodnevnom životu koje nikoga ne bi ostavilo ravnodušnim.

Teolozi laici, tj. vjeroučitelji, posebno su pozvani na djelovanje u župnim zajednicama, prvenstveno zbog svoga znanja i svjedočenja vjerskoga života. Međutim, postoje određene poteškoće u profesionalnom angažmanu teologa laika i vjeroučitelja u župnim

39 Usp. Bono Z. ŠAGI, Problemi pastorala u službi zrele i angažirane vjere, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije*, 129 (2001.), br. 9, 562-564.

40 O osmišljavanju pojedine “posebne“ zajednice vidi u: HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice – Plan i program*, Zagreb – Zadar, 2000., br. 73-92.

zajednicama. Danas je osobito snažan mentalitet minimalizma i neaktivnosti u evangelizaciji župnih zajednica. Mnogi se posvećuju školi u kojoj rade, a župna je zajednica u drugom planu. Potrebno je, barem u većim župnim zajednicama te na biskupijskoj razini, razmišljati o profesionalnom uključivanju teologa laika.

Iz svega navedenoga vidljiva je potreba zaokreta u pristupu pastoralnom djelovanju te mjestu i ulozi vjernika laika u životu župne zajednice. Prezbyter treba biti animator i koordinator župnog angažmana vjernika laika. On treba biti kateheta svojih župnih suradnika, duhovnik i liturg, a uz njega aktivni nositelji života u župi trebaju postati brojni vjernici laici, suradnici i animatori. Oni su u pravilu volonteri, no uz prezbitere potrebni su i drugi profesionalni suradnici – pastoralni asistenti, osobito u većim župnim zajednicama. Njih se može pronaći ponajprije u redovima teologa laika.

4. Mladi vjernici i Crkva

Kada govorimo o mladima, mislimo na one pojedince, skupine ili pak na cijeli naraštaj koji se nalazi u životnom razdoblju što ga omeđujemo djetinjstvom na jednoj strani, odnosno odraslošću na drugoj. Mladenaštvo je izvanredno dinamičko razdoblje života. U njemu se odlučujućim koracima stasa na putu ostvarenja zrelosti života. Za to je potrebna razmjena, dijalog i dar. Takvim rastom mladi određuju odnos prema sebi, prema obitelji i prema široj zajednici. Tako škola ima ulogu pripremanja za zrelost i rad te treba voditi istini. Životni prostor izvan škole prepun je slobodnog vremena u kojemu Crkva može ponuditi putove koji po Isusu Kristu vode Bogu.

Mladost je doba razlikovanja talenata, a Crkva ostvaruje svoju ulogu osobito u razlikovanju talenata. Mladi čovjek čezne za srećom i sanja. Ako to čini zajedno s drugima, već je bliži ostvarenju. A upravo je Crkva ta koja može ponuditi rast u zajedništvu. Odnos Crkve i mladih vrlo je ozbiljno pitanje. Crkva je pozvana planski i promišljeno raditi u pastoralu mladih. Mnoga istraživanja provedena među mladima potvrđuju masovno religiozno opredjeljenje, ali u isto vrijeme i sve izražajnu tendenciju da se vlastita vjera živi

izvan institucionalnih oblika, odnosno izvan Crkve. To je vjerojatno povezano s padom utjecaja Crkve u društvu. Na Crkvu se često gleda jednako kao i na druge institucije.

Današnji mladi izražavaju puno pozitivniji stav prema religiji i religioznosti i gotovo se u većini, barem kada je riječ o Hrvatskoj, izjašnjavaju religioznima, odnosno katolicima. No u isto vrijeme nikada kao danas nije bilo takvog udaljavanja mladih od Crkve, posebno nakon primanja sakramenta potvrde. I kod onih koji se osjećaju dijelom Crkve bilježi se velik raskorak između životnog iskustva i prihvaćanja propisa i poruka koje Crkva naviješta. Ostaje samo mali broj istinskih mladih vjernika koji sebe u cijelosti daju u izgradnji Crkve i društva.

Potrebno je, s druge strane, istaknuti da Crkva možda nikada u svojoj povijesti kao danas nije posvećivala toliko pažnje mladeži. Dovoljno je samo pregledati službene dokumente, ili pratiti govore pape Benedikta XVI., a osobito blaženog Ivana Pavla II.⁴¹ Mladima je uvijek posvećen neki prostor u Papinim govorima. Mladež je kao istaknuti predstavnik suvremene civilizacije u Crkvi prihvaćena kao pravi znak vremena, sa svim teološkim i pastoralnim posljedicama. Crkva je pozvana čitati znakove vremena, a to znači da je Crkva pozvana pratiti mlade na njihovu putu. Otkrivati znakove vremena znači proročki istraživati i otkrivati ono što Bog ovdje i sada traži za svoju Crkvu. To je ozbiljan zadatak Crkve na koji upozorava već Drugi vatikanski koncil kada u svojoj pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes* kaže: "Radi izvršavanja te zadaće, Crkva je dužna da u svako vrijeme ispituje znakove vremena i tumači ih u svjetlu evanđelja te da uzmogne odgovoriti na vječna ljudska pitanja o smislu sadašnjeg i budućeg života te o njihovu međusobnom odnosu, i to na način kako odgovara svakom pojedinom naraštaju. Stoga je potrebno spoznati i razumjeti svijet u kojemu živimo, njegova očekivanja, težnje i često dramatičan značaj."⁴² Crkva, dakle, u situaciji mladih prepoznaje znak vremena, tj. Božji govor vremenu u kojemu živimo.

41 Pape se uvijek u svojim pastoralnim pohodima obraćaju mladima. Izrazito su značajni svjetski susreti mladih koje je pokrenuo papa Ivan Pavao II., prozvan i *papom mladih*.

42 DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gaudium et spes. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenoj svijetu* (7. XII. 1965.), br. 4, u: *Dokumenti*, VII. popravljeno i dopunjeno izdanje, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008. (dalje: GS).

4.1. Mladi vjernici kao budućnost Crkve

Stanje u vezi s današnjom problematikom mladih dvoznačno je: nosi negativnu oznaku otuđenja, ali i pozitivnu oznaku nade. Crkva svakako, po svojoj naravi, želi posredovati novost i živjeti trajnu mladost sa svom odvažnošću.⁴³ Zbog velikog broja mladih koji se udaljuju od Crkve ona je svjesna ozbiljnosti; vraća se na izvore Svetog pisma i duge crkvene predaje; pita se o naravi i svojim kvalitetama kako bi mladi i danas u njoj mogli vidjeti i iskusiti nadu. Crkva je upravo za njih zaštitnica novog, boljeg i drukčijeg života s Kristom. Takva Crkva budi interes mladih. Mladi su budućnost kako svijeta tako i Crkve. O njima je potrebno voditi veliku brigu kako bi ih se odgojilo i usmjerilo na pravi put. Današnjim mladima potrebno je autentično svjedočanstvo vjere kako bi mogli upoznati Krista i Crkvu. A to svjedočanstvo vjere mogu dobiti u svojim obiteljima, preko svojih vjeroučitelja i svih onih koji ih okružuju u župnoj zajednici. Potreban im je odgoj u vjeri koji im, uz njihove obitelji, mora pružiti i Crkva. A kako bi taj odgoj bio uspješan, Crkva mora ostvarivati što bolju inkulturaciju evanđeoskih odrednica, kao što mora pronalaziti primjeren i svjež način evanđeoskog govora te posvećivati dovoljno pozornosti svemu što se zbiva u svijetu, a osobito u svijetu mladih.⁴⁴

U apostolskoj pobudnici *Christifideles laici* mladi su nazvani 'nadam Crkve' koja ih treba potaknuti da budu aktivnim subjektima u njezinu djelovanju, sudjelujući u evangelizaciji i društvenoj obnovi.⁴⁵ Mladima je, stoga, potrebno prikazati i navijestiti Krista kao najčvršći temelj njihova života i budućnosti. Blagopokojni papa Ivan Pavao II., u svojim susretima s mladima, redovito je ohrabriovao i davao do znanja da je Crkva oduvijek računala na mlade i da su mladi budućnost Crkve. Njegovu skrb i brigu za mlade nastavlja današnji papa Benedikt XVI.

43 Usp. Nikola HOHNJEC, *Vjera i mladi*, u: *Obnovljeni život*, 40 (1985.), 6, 472.

44 Hvale je vrijedan primjer: *YOUCAT – KATEKIZAM KATOLIČKE CRKVE ZA MLADE*, Verbum, Split, 2011.

45 Usp. CL, br. 6.

Ivan Pavao II. mladima je, prigodom Međunarodne godine mladih, rekao: “Crkva gleda na mlade; dapače Crkva na osobit način gleda na samu sebe u mladima – u vama svima zajedno i u svakoj i svakomu od vas.”⁴⁶ Crkva, sastavljena od ljudi različitih generacija, različite starosne dobi, ima svoju mladost i oslonac u mladima. Ona pripisuje osobitu važnost mladenačkoj dobi kao ključnoj etapi života svakog čovjeka te se preko mladih trajno iznova pomlađuje. Činjenica je da mladi posjeduju sposobnost živjeti zajedništvo sa svima, posjeduju sposobnost promicanja razumijevanja, zbližavanja i bratstva svih ljudi. A upravo je to ono čemu bi cijela Crkva trebala težiti. “Crkva vidi sebe združenu s velikom ljudskom obitelji koja neprestano raste. Ona vidi sebe u sveopćim dimenzijama. Također, ona sebe vidi na putu jedinstva svih kršćana, jedinstva za koje je sam Krist molio i koje je u ovo današnje doba hitno potrebno. Vidi sebe i u dijalogu sa sljedbenicima nekršćanskih religija i sa svim ljudima dobre volje. Takav dijalog jest spasenjski dijalog, koji može služiti miru u svijetu i pravdi među ljudima. Upravo to mogu postići mladi vjernici laici koji su neopterećeni i koji su željni promjena i dijaloga. Mladi su nada Crkve koja upravo tako vidi sebe i svoje poslanje u svijetu.”⁴⁷

Članovi Crkve činili su tijekom povijesti i neke pogreške. Mnogi se zbog toga i odriču svoje crkvene pripadnosti; mnogi mladi stoga bi stvarali neku drugu “crkvu“. No mladima je mjesto u konkretnoj sadašnjoj Crkvi, koja je potrebna obnove. Mladi kršćani pozvani su izgrađivati Crkvu iznutra, a kasnije ju, kao očevi i majke, mogu izgrađivati u različitim zvanjima. Isus i danas govori svima ono što je kazao sv. Franji Asiškome: “obnovi moju kuću – Crkvu.“ Zato su svi vjernici pozvani na zalaganje za sadašnju Crkvu; nju je potrebno obnoviti.

Mladi su na specifičnom putu traženja i propitkivanja; svoje mjesto u društvu i svijetu traže raznim zanimanjima, a svoje mjesto unutar Crkve mogu pronaći različitim mogućnostima svjedočenja evanđelja: kao budući svećenici u službi Riječi, sakramenata i vod-

46 IVAN PAVAO II., Papina poruka mladima prigodom Međunarodne godine mladih, u: *Tri poruke Ivana Pavla II. u Međunarodnoj godini mladih. Mladi i nada*, Glas Koncila, Zagreb, 1985., 55.

47 *Isto*, 56.

stva zajednice; kao redovnici ili redovnice ostavljajući sve kako bi što izvornije nasljedovali Krista i služili ljudima; kao kršćanski braćni drugovi koji jedan drugome i svojoj djeci omogućuju sazrijevanje u Bogu; kao ljudi koji su spremni pomagati i služiti siromašnima, bolesnima, napuštenima, tjeskobnima i duševno ranjenima. Tako vjernici laici mogu u različitim zvanjima služiti izgradnji Crkve.

4.2. Proročka uloga mladih u Crkvi

“Mladi moraju postati prvim i izravnim apostolima mladih...”⁴⁸
Kako bi tu dužnost mogli ostvarivati, mladi se za nju moraju pripremiti. To je neizmjerljivo važno u mukotrpnju prenošenju vjere. Svaki je apostol, u prvome redu, sredstvo Božje milosti u odnosu na druge ljude. Kako bi to zaista mogao biti, mora i sam biti otvoren Božjoj milosti. Krist svakoga zove; stoga je vlastiti život potrebno posvetiti mijenjanju svijeta da bi bio ljudskiji i bratskiji. Svijet mogu mijenjati samo oni koji su sposobni i spremni mijenjati sebe jer svaka promjena počinje od samoga pojedinca. Mladi su osobito pozvani cijeniti svoju obitelj, poštivati svoj narod, njegov jezik i njegovu kulturu; pozvani su sami se uključiti u kulturu svojega naroda te ga na taj način suobličavati Kristu iznutra.

Crkva mlade ne smatra samo objektom svojega pastoralnog djelovanja već i njegovim subjektom. Od mladih se očekuje aktivno zauzimanje za sasvim određene zadatke koji su životno važni za Crkvu i njezinu budućnost. Mladi uistinu imaju proročku ulogu u Crkvi jer se oni, poput starozavjetnih proroka, ne mire s postojećim stanjem i žele ga promijeniti na bolje. Spremni su za svoj cilj podnijeti i velike žrtve. U isto vrijeme, mladi su poput proroka, okrenuti budućnosti. Oni su pravi nositelji nade i optimizma koji se u ovom našem vremenu sve više gubi. Mladi je čovjek otvoren za Božji poziv i za njegovu riječ.

Papa Benedikt XVI. mladima je u Lorettu 2007. godine poručio: “Svijet, kao što vidimo, treba promijeniti, a upravo je poslana nje mladih da ga promijene. Marijin primjer pokazuje da s Bogom ništa nije nemoguće. Mladi, ne smijete se bojati sanjati otvorenih

48 AA, br. 12.

očiju i plivajte protiv struje. Ne slušajte sebične i zamamljive glasove koji danas s mnogih strana propagiraju načine života usmjerene prema aroganciji i nasilju, prepotenciji i uspjehu po svaku cijenu, prema pojavnosti i prema 'imati' nauštrb 'biti'. Budite budni! Budite kritični!⁴⁹ Mladi je kršćanin pozvan iz kršćanske perspektive biti nositeljem i navjestiteljem budućnosti. On je svjedok nade u civilizaciji koja neminovno doživljava svoju preobrazbu.

5. Pokreti i skupine u Crkvi kao mjesto angažmana vjernika laika

Današnje širenje brojnih i vrlo raznolikih duhovnih zajednica i pokreta unutar Katoličke crkve na prvi pogled zbunjuje i iznenađuje. U posljednje vrijeme svjedoci smo pravog procvata novih vjerničkih skupina, većih ili manjih, različita profila i različitih stilova duhovnosti. Javlja se u raznolikim oblicima. One su uglavnom nastale spontano donoseći određenu svježinu i novost evanđelja. Takve zajednice mogu se smatrati znakom duhovnog buđenja u Božjem narodu i izrazom njegove evanđeoske dinamike i karizmatске dimenzije. Članovi novonastalih zajednica u smislu duhovnog života i rasta često traže nešto više od onoga što pronalaze u uobičajenom župnom pastoralu. Na temelju ponovno otkrivenog osobnog kršćanskog poslanja u krštenju i potvrdi pokušavaju na svoj način odlučno i svjesno kršćanski živjeti, dajući živo svjedočanstvo vjere. Neobičan pollet i oduševljenje, kojim osobito mladi ljudi u tim pokretima nastoje živjeti svoju vjeru, djeluju pomalo izazovno i nerijetko zbunjujuće ne samo za vjernike laike nego i za crkvene strukture. Pokreti u njih unose novost Duha pa s pravom izazivaju pojačano zanimanje.

5.1. Procvat duhovnih zajednica

Papinsko vijeće za laike 2004. godine po prvi je put izdalo *Kompendij novih društava, skupina, zajednica i pokreta katoličkog laikata* koji su osnovani kao vjerničke udruge prema kan. 298, te

49 BENEDIKT XVI., *Poruka mladima, tijekom pastoralnog pohoda Loretu*, 1. rujna 2007. g.

priznati od Svete Stolice.⁵⁰ Ova zbirka obuhvaća 123 duhovne zajednice s najvažnijim podacima o utemeljenju, strukturi, ciljevima, zadaćama i rasprostranjenosti za svaku od njih, a navode se i spisi zajednica, ako ih posjeduju. Ovaj prvi sustavni pregled duhovnih zajednica Katoličke crkve nastao je kao odgovor na svojedoban poticaj pape Ivana Pavla II. u apostolskoj pobudnici *Christifideles laici*, da se napravi popis organizacija koje je Sveta Stolica službeno potvrdila.⁵¹ Ovaj *Kompendij* dobrodošao je vjernicima laicima da se međusobno bolje upoznaju u duhu crkvenoga zajedništva te da na taj način upoznaju svoju vjeru različitim karizmama i oblicima duhovnosti. Razne zajednice i pokreti unutar Crkve nisu iznimka; oni su trajno prisutni u Crkvi. Neki su bili prisutni od samoga početka u njezinu životu. Pritom se uvijek iznova nameće vrlo zahtjevna i osjetljiva zadaća prepoznavanja takvih skupina.

5.2. *Procvat zajednica u Hrvatskoj*

Nakon Drugoga vatikanskog koncila, što se tiče situacije u Republici Hrvatskoj, možemo razlikovati dva vremenska razdoblja: ponajprije doba komunizma koje završava 1990. godine, a zatim razdoblje demokracije koje započinje nakon te godine. Početkom ovoga drugog razdoblja u cijelome svijetu, pa tako i u Hrvatskoj, dogodile su se velike promjene s obzirom na odnos prema vjeri, prema Crkvi i uopće s obzirom na javni i privatni život. Današnji način života sve manje računa s vjerom, a čovjek postaje sve više zarobljen u globalizaciji i informatizaciji te često gubi vrijednosna uporišta i vezu s tradicijskim korijenima. U takvoj situaciji iznova se pojavljuje pitanje vjere kao vrlo važno. Crkveni pokreti mogu tako “uzdrmanom čovjeku“ ponuditi određenu sigurnost i perspektivu.

Danas u Hrvatskoj postoje brojni pokreti i skupine koji u svojoj raznolikosti obogaćuju vjernički život. Oni su ti koji upravo tom “uzdrmanom čovjeku“ mogu ponuditi ostvarenje u nekoj od skupi-

50 Vidi na službenoj stranica Vatikana: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/laity/documents/rc_pc_laity_doc_20051114_associazioni_it.html 6. 7. 2011.

51 Usp. CL, br. 31. U tom broju piše: “Papinsko vijeće za laike zaduženo je da načini popis organizacija koje je Sveta Stolica službeno potvrdila.”

na. Tako danas u Hrvatskoj postoje razne organizacije. Mogli bismo ih svrstati u nekoliko kategorija:

Staleške organizacije: Udruga intelektualaca Pax Romana, Hrvatsko katoličko liječničko društvo, Hrvatsko katoličko društvo prosvjetnih djelatnika.

Opće organizacije: Hrvatski katolički zbor „MI“, Križarska organizacija, Hrvatsko vjerničko društvo „Branimir“.

Duhovno-odgojne organizacije: Apostolat molitve, Djelo Marijino (pokret fokolara), Franjevački svjetovni red, Franjevačka mladež, Kursiljo, Hrvatska zajednica bračnih susreta, Marijina legija, Neokatekumenski put, Zajednica kršćanskog života, Molitvena zajednica „Mir“, karizmatske zajednice.

Svjetovni instituti: Svjetovna ustanova „Suradnice Krista Kralja“, Svjetovni institut misionarki Kristova kraljevstva, Mala obitelj Bezgrešnog Srca Marijina, Svjetovni institut Mala franjevačka obitelj.⁵²

K tome, postoje i neke druge manje zajednice koje ovdje nisu spomenute, a koje djeluju u prije izdvojenim područjima angažmana, i to najčešće u svakome od njih. U Hrvatskoj je potrebno posebno poraditi na sustavnom upoznavanju s karizmama i odlikama svake zajednice, kao i na međusobnom upoznavanju zajednica i pokreta. Samo će tako biti moguće očekivati njihovo skladno povezivanje sa župnim pastoralom, što je trenutno jedan od najvećih izazova.

6. Vjernik laik u društvu i kulturi

Temeljno je obilježje vjernika laika, kako ga opisuje Drugi vatikanski koncil, činjenica da je za njih specifična svjetovna narav. Dakle, specifično mjesto po kojemu se prepoznaje njihova posebnost jest svijet.⁵³ To, jasno, ne znači da bi njihov unutarcrkveni status i angažman bio doveden u pitanje; ovdje je samo riječ o njihovoj specifičnoj oznaci. Zadaća na koju su posebno pozvani vjernici laici

52 Usp. Adolf POLEGUBIĆ, *Laici u Crkvi i društvu u Hrvatskoj od 1900*. Njihova duhovnost, crkvena i društvena pozicija i njihove institucije na temelju prosudbe Drugog vatikanskog sabora, Lepuri, 1999., 43-71.

53 Usp. LG, br. 31.

je, dakle, ostvarivanje dijaloga sa suvremenom kulturom i evangeli-zacija te kulture. Živeći u svijetu, osjećaju bilo toga svijeta te upravo u odnosu na njega uočavaju potrebe za vjerničkim svjedočenjem. Oni u svijet unose nadu kojom konkretnom čovjeku ukazuju na put njegova cjelovita spasenja. To bi pak trebali činiti jezikom razum-ljivim suvremenom čovjeku: konkretnim, jasnim, jednostavnim, pristupačnim i vjerodostojnim, prožetim suvremenim iskustvom.

Crkva današnjice ima sve slabiji utjecaj na oblikovanje svi-jesti ljudi. Jedan je od uzročnika takvog stanja i sve veća izolacija crkvenih ljudi od današnjega svijeta.⁵⁴ Problem predstavlja jaz koji se stvara između kršćana i svijeta, kao da se sve manje razumiju.⁵⁵ Kako je već istaknuto, i mnogi kršćani udaljuju se od Crkve, iako su formalno još uvijek u njoj; međutim, moralno, duhovno i inte-lektualno kao da su davno otišli daleko od nje.

Čini se da danas prevladavaju dva modela odnosa između Cr-kve i svijeta. S jedne strane, nasuprot modernome svijetu, koji je bitno obilježen pluralizmom i relativizmom, stoje vjernici koji se po-vlače unutar svojih vjerničkih krugova unutar kojih se najčešće tru-de zadržati striktno tradicionalne oblike djelovanja. U tom pogledu često dolazi do pojave getoiziranja; mnogi, naime, smatraju da će se na taj način obraniti od opasnosti suvremenog svijeta. U odnosu na ovakve pojave potrebno je istaknuti važnost prihvaćanja ovoga svi-jeta kao pozitivnog Božjeg djela i kao mjesta kršćanskoga poslanja.

S druge strane, postoji određeno ponašanje koje je pomalo “napadačkoga“ tipa. Njime kao da se želi po svaku cijenu kristijani-zirati svijet i vratiti ga kršćanstvu silom. Ni jedan ni drugi način nije u skladu s učenjem Drugog vatikanskog koncila koji izričito i više puta ističe važnost i značaj dijaloga.⁵⁶ Dijalog je način koji određu-je odnos prema različitim nekršćanskim mentalitetima i vizijama. Danas je potrebno dijalogom, raspravom i kritičkim promišljanjem ući u kritičko sučeljavanje sa svuvremenim svijetom. Dijalog Crkve

54 Usp. Adalbert REBIĆ, Perspektive hrvatske teološke misli, u: *Bogoslovska smotra*, 70 (2000.), 3-4, 707-708.

55 Na to nas podsjeća i Komisija *Iustitia et Pax* Hrvatske biskupske konferencije koja u svom pismu od 28. lipnja 2011. “izražava zabrinutost zbog sve učestalijeg i otvorenijeg iskazivanja netrpeljivosti i nasilja prema katolicima u Hrvatskoj.”

56 Usp. GS, br. 3, 40, 43; AA, br. 14.

sa suvremenim svijetom nameće se kao neizbježan, neodgodiv, ali i kao složen zadatak. Taj dijalog zahtijeva ozbiljno uzimanje u obzir ovoga modernoga svijeta kao drugačijeg sugovornika. To znači da se ne može ostati samo na razini pružanja odgovora imajući pred očima čovjeka koji ne pripada suvremenom svijetu ni ponašanjem ni razmišljanjem ni senzibilitetom ni jezikom. Postoji realna opasnost da brojna pitanja suvremenog svijeta ostavimo bez odgovora.⁵⁷

Teologija, ali i praksa svih vjernika imaju zadatak i obvezu u suvremenu kulturu unositi svijest transcencije i odgovornosti za život i čovjeka u svim njegovim dimenzijama, osobito za slobodu savjesti i za sva druga ljudska prava.⁵⁸ Taj se zadatak čini posebno aktualnim i hitnim u suvremenom svijetu, koji sve više tone u sveopći relativizam. Kršćansku misao i kršćanske vrednote treba ugrađivati u sve društvene procese. Potrebno je u društvo i kulturu unositi evanđeoske vrijednosti, kršćanski duh ljubavi, služenja, poštovanja života i ljudske osobe i svega onoga što se još naziva kulturom života.⁵⁹ Ovakva evangelizacija kulture ne događa se izvanjskim nametanjem ili umjetnim pozivanjem. Ona mora doći iznutra, tako da vjernici evangeliziraju stvarnost ovoga svijeta te izgrađuju kršćansku kulturu i društvo imajući ljubavi i otvorenosti prema svijetu i čovjeku.

6.1. Vjernik laik kao intelektualac

Gledajući suvremeni svijet, lako je uvidjeti i čuti prosudbe o religioznosti kao svojstvu “primitivnog čovjeka i primitivne sredine“. Pod pojmom “primitivan“ misli se na intelektualno zaostala ili bar nedostatno izobrazena pojedinca. Čak i neka od istraživanja žele nametnuti pogrešnu sliku prema kojoj bi među ljudima višeg stupnja izobrazbe navodno bilo manje vjernika. No intelektualac⁶⁰ je, prije

57 Usp. Ružica RAZUM, *Mogućnost djelovanja teologa laika u Crkvi i društvu*, u: VIJEĆE ZA LAIKE HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, *Mogućnosti organiziranog djelovanja vjernika laika u Hrvatskoj*, Đuro Hranić (ur.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002., 185.

58 Usp. CL, br. 42.

59 Usp. Ivan SUPČIĆ, *Kršćanin i kultura u Hrvatskoj*, u: *Bogoslovska smotra*, 70 (2000.), 3-4, 627.

60 Intelektualac (od *lat. intellectus* ≈ *intellectualis*: intelektualni ≈ *intellegere*: razumjeti) označava osobu s visoko razvijenim intelektom i analitičkim mišljenjem koji se bavi umnim radom i ima visoku naobrazbu; intelektualac je mislilac koji javno djeluje kao moralna i humana snaga u društvu.

svega, čovjek koji – otvoren istini – promišlja stvarnost i ideje te radi na idejama. Stoga su intelektualci u Crkvi itekako potrebni, a napose u redovima vjernika laika. Crkva bez njih ne bi mogla voditi nikakav dovoljno sadržajan dijalog sa suvremenim svijetom. Katolički intelektualac je onaj koji se samospoznaje i identificira po vjeri i u vjeri; u evanđeoskom nadahnuću nalazi svjetlo i pomoć za svoje ideje koje gradi svjesnim pripadanjem Katoličkoj crkvi. On je, prema tome, stalno u odnosu prema Crkvi – ad intra kao svojoj duhovnoj zajednici. Potrebno je sudjelovati u stalnoj teološkoj refleksiji i istraživanju, unoseći i šireći spektar ljudskih spoznaja ad extra – prema svijetu, društvu, sudjelujući u kulturno-društvenom stvaralaštvu. Intelektualac je u Crkvi krajnje potreban, isto tako i u društvu, jer je on, prije svega, jaka osobnost koja gradi potreban kritički stav u Crkvi i društvu.

Možemo postaviti pitanje imamo li mi u Hrvatskoj katoličkih intelektualaca? Odgovor mora biti pozitivan. Imamo ih, no ovdje se sada postavlja još jedno pitanje: imamo li unutar Crkve razvijen instrumentarij prema kojemu bi oni mogli kreativno doći do izražaja?⁶¹ Teološka misao pomalo ulazi u društveni tijek i u javnost. Ona otvara vidike i pruža poticaje za promišljanja u svjetlu vjere. Potrebno je teološki analizirati konkretne probleme koje ljudi uistinu osjećaju pa odatle ukazati na ono više svjetlo. Treba, poput Krista, sići da bismo mogli uzaći.

Danas mnogo laika studira teologiju pa je moguće nadati se da će upravo iz tih redova proizići novi katolički intelektualci. U našoj medijskoj javnosti premalo je istinskih kršćanskih stavova. Pitanje koje se u svezi s tim javlja glasi: imamo li kršćanskih intelektualaca koji znaju na istinski način predstaviti katolički identitet? Katolički intelektualac trebao bi se pronalaziti u zreлом kršćaninu, duboko i iskreno uronjenom u Boga, koji iz te uronjenosti djeluje vjerničkim angažmanom u Crkvi i društvu. Stoga se formacija i angažman kato-

Vidi: Vladimir ANIĆ, *Veliki rječnik hrvatskog jezika*, treće prošireno izdanje, Novi Liber, Zagreb, 2000., 317.

61 Bono Z. ŠAGI, *Laici i svjetovna dimenzija Crkve*, 168: “Problem udaljavanja inteligencije od Crkve uočen je već davno i kao problem komunikacije, pa i u našoj Crkvi, ali mu nisu vidjeli nikakav uzrok u samoj Crkvi, bar ne tako da bi se u tom smjeru nešto stvarno mijenjalo. Intelektualci su jednostavno prekidali komunikacije s Crkvom, više joj nisu vjerovali.”

ličkih intelektualaca danas moraju prepoznati kao jedna od najvažnijih crkvenih zadaća u odnosu na vjernike laike.

6.2. *Kršćanin u formiranju javnog mnijenja*

Nije lako reći što je to 'javno mnijenje' jer ni stručna sociologija nema jedinstvenu definiciju. Mogli bismo reći da je javno mnijenje oblik kolektivnog rasuđivanja životnih i društvenih situacija, događanja i pojava, prihvaćanja ili odbijanja ideja, stavova, modela ponašanja, ideologija itd. S crkvenog gledišta, javno se mnijenje obično opisuje riječima pape Pija XII. kao svojevrsna "prirodna jeka i više-manje spontan odraz događaja i nastalih situacija u mišljenju i sudovima ljudi".⁶² Svaka skupina i pojedinac oblikuje neko svoje mišljenje, neke svoje sudove o konkretnoj društvenoj ili životnoj situaciji ili događaju te izgrađuje svoj oblik ponašanja. Najčešće se jedni povode za drugima pa jači i nadareniji pojedinci i bolje organizirane i spremnije skupine zadobivaju veći utjecaj. Pojedinac i skupina moraju biti sposobni svoja mišljenja i sudove iznositi u javnosti unutar granica poštenja i općeg dobra.⁶³ Zbog toga moramo govoriti o "ispravnom i prikladnom stvaranju javnoga mijenja",⁶⁴ u čemu mnogi i nesvjesno sudjeluju.

Crkva se na svim svojim razinama treba zapitati što može učiniti, čime može pripomoći formiranju javnoga mnijenja u kojemu bi dominirale vrednote istinskog mira u pravdi, uvažavanju, ljubavi i bratstvu među narodima, vjerama, kulturama, skupinama i pojedincima. Sve su to vrednote u koje ona vjeruje jer izriču volju samoga Krista. Crkva osjeća dužnost posvjedočiti ih upravo danas, u doba tolikih nesporazuma, prijetnji i nasilja, kriza i beznađa.

Sredstva društvenog komuniciranja izvrsno su mjesto djelovanja vjernika laika u Crkvi i društvu. Ovim se, naravno, ne dovodi u pitanje medijski angažman nadarenih i osposobljenih pripadnika klera. Svjetovni se mediji sve više prema Crkvi odnose tako da su

62 PAPINSKO VIJEĆE ZA DRUŠTVENA OBAVIJESNA SREDSTVA DRUŠTVENOG PRIOPĆAVANJA, *Communio et progressio*, Dokumenti 36, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1972., br. 25 (dalje: CP).

63 Usp. GS, br. 59.

64 CP, br. 26.

zatvoreni za njezine bitne poruke. Konačan cilj kojemu Crkva treba težiti u području formiranja javnoga mnijenja svakako je unošenje Radosne vijesti u ljudsku sredinu, tj. istinska evangelizacija javnosti. Na to su pozvani svi članovi Crkve, i biskupi i svećenici i vjernici laici. Jedan su od važnih medija u ostvarenju tog oblika javni nastupi kršćana u sredstvima javnog priopćavanja. Najveći dio vjernika svih profila nema u tome iskustva. Stoga, kao kršćani i kao Crkva moramo puno naučiti. Formiranje javnoga mnijenja događa se i putem evangelizacije, tako da se vjernici laici i cjelokupna Crkva uključuju u raspravu o raznim društvenim pitanjima, zastupajući pritom evanđeosko rješavanje problema. Ne treba smetnuti s uma to da kršćani nikada u javnosti ne smiju nastupati nepripremljeni i površno jer se na taj način šteti upravo evangelizaciji javnosti.

Zaključak

Smisao ovoga rada ogleda se u skretanju pozornosti na što aktivnije angažiranje vjernika laika u Hrvatskoj danas. Izazova je mnogo i potrebno je da se na svim crkvenim razinama svi krštenici potrudu oko svoga osobnoga poslanja, kako bi uistinu već u ovozemaljskom životu mogli ostvariti predokus kraljevstva Božjega. U logičkom slijedu potrebno je krenuti od pastorala obitelji prema što boljim oblicima prenošenja vjere svim segmentima društva, osobito mladima. Mladi imaju proročku ulogu u svijetu danas. Potreban je njihov polet, vedrina i oduševljenost za Krista. Treba se stvoriti prostor unutar kojega bi mladi ljudi u Crkvi na primjeren način mogli izraziti svoju vjeru. Kako bi Crkva u tome uspijela, potrebno je okupiti, između ostalih, i intelektualce koji su sada možda distancirani i kritični u odnosu na vjeru i Crkvu, no koji, ukoliko bi prihvatili izazov katoličkog intelektualca, mogu pomoći današnjoj Crkvi potpunije odgovoriti na potrebe današnjega vremena i snaći se u aktualnom trenutku.

Svi kršćani dužni su svjedočiti vjeru u Isusa Krista i biti što sličniji njemu. Jedino tako bit će moguće u potpunosti ostvarivati kršćansko poslanje u Crkvi i svijetu. Potrebno je u svakom pogledu

uvažavati odgovornost vjernika laika. Bog svakoga zove i šalje tamo gdje je potreban. Žetva je uistinu velika i svaki se vjernik može u potpunosti ostvariti jedino ondje gdje osluškuje Božji glas. Kako bi vjernici laici mogli postati suodgovornima za poslanje Crkve i dati svoj doprinos njegovu ostvarenju, potrebno im je povjeriti konkretne obveze. Za to je potrebno planiranje pastoralnog djelovanja na dužu stazu te razvijanje institucionalno i organski povezanih područja pastoralnog djelovanja.

Istinske obnove Crkve u naše vrijeme nema bez usvajanja koncilske ekleziologije i koncilskog shvaćanja Crkve. Crkva je zajedništvo Božjega naroda koji ima samo jedno i svima zajedničko poslanje spasenja za svakog čovjeka. Ona svoje poslanje ostvaruje različitim oblicima sudogovornog djelovanja krštenika. Karizma prezbitera u crkvenoj zajednici karizma je izgrađivanja crkvenoga zajedništva, ministerijalnog svećeničkog služenja, ali i vodstva i usklađivanja različitih karizmi i službi vjernika laika i produbljivanja njihove svijesti o vlastitoj suodgovornosti za ostvarenje poslanja Crkve. Vjernici laici pozvani su sa svoje strane prepoznati posebnosti vlastitog suodgovornog i suradničkog djelovanja u poslanju Crkve. Hrvatski je narod mali narod i Crkva u Hrvata ima lijepu mogućnost razvoja unutarnjeg dijaloga koji će omogućiti razvitak određenih ideja i prihvaćanje istih od onih koji su ih voljni prihvatiti. Vjernici laici u tome imaju nezamjenjivu ulogu. Na njima je da u potpunosti preuzmu svoj udio u suodgovornosti za crkveno poslanje u ovom vremenu.

CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF THE ACTIVITY OF THE LAY FAITHFUL IN CROATIA TODAY

Summary

The question of the evangelization activity of the lay faithful in the Church in Croatia is one of the key issues for the Church in Croatia today. After the Second Vatican council, lay faithful are recognised and valued as true subjects of the mission of the Church. A proper distinction and mutual respect for differences among ministerial and common / baptismal priesthood, permits everyone to partake in the mission of the Church, in the frame of a particular vocation and role in the Church. The lay faithful are called to recognise their place in the co-responsibility for the community and to accomplish it in all those segments of life in which they are present and active. In this article the problems and challenges of the Croatian catholic laity are studied, in an attempt to demonstrate some perspectives of promotion for the activity of the lay faithful.

Key words: Church, pastoral ministry, lay faithful, bishop, presbyter, evangelization.